

Szóalkotás

1. A mintára alkoss szavakat! A képen látható állat, növény, tárgy vagy természeti képződmény nevéből alkoss foglalkozásnevet, majd írd le, hogy mit cselekszik, aki ezt a foglalkozást űzi! Az egyik esetben a cselekményből találd ki a másik két szót!

Rajz	foglalkozás	mit cselekszik?
	kertész →	kertészkedik
		
		
		
		

2. Az utolsó kép alapján alkotott foglalkozás- és mesterségnévvel ma már ritkán találkozunk, ám ha *Molnár Ferenc Pál utcai fiúk* című ifjúsági regényét olvasod, ott újra találkozhatsz a *füvészkert* szóval. Hogyan nevezzük ma a *füvészt* és hogyan a *füvészkertet*?

---

3. *Liszt Ferenc*, a 200 évvel ezelőtt született világhírű magyar zongoraművész korában a zongoristát, zongoraművészt egy ma már nem használatos szóval *zongorász* néven említették a korabeli újságok. Erre a mintára alkoss játékos, a mindennapokban nem használt szavakat! Például: aki tanít, az tanítász, aki (irkába) ír, az irkász, aki hajat vág, az hajvágász...

---

4. És most cselekvést jelentő szóból (*igéből*) alkoss olyan szót (*főnevet*), mely a cselekvés eredményét jelöli. Ehhez a meséből ismert példát választjuk mintául. Folytasd, és figyeld meg, hogy a cselekvést jelentő szó néha kissé megváltozik, betűk cserélődnek, vagy új betű illeszkedhet a többi közé! Melyek ezek a szavak?

Cselekvés	és az eredménye	Mit jelent? Mondj rá példát!
vet →	vetemény	
alkot →		
szerez →		
talál →		
tákol →		
költ →		
fest →		

5. A mese címe összetett szó: **kő + leves = kőleves**. Alkoss ehhez hasonló összetett szavakat a táblázat két oszlopában található szavakból úgy, hogy a szó elején az első oszlopban lévő szó legyen! Keresd meg, melyik szóhoz mi illik, és húzz egy-egy színes vonalat a szavak közé, melyekből összetett szót alkottál!

káposzta	hely
vándor	leves
vendég	út
fa	fogadó
tűz	kanál

Figyeld meg! Egyes esetekben, ha felcseréljük a két szót egymással, egy újabb összetett szót nyerhetünk. Például:

- **zöldség + leves = zöldségleves**; jelentése: zöldségekből (sárgarépa, petrezselyem, zeller, karalábé, hagyma stb.) készült **leves**.

A csere után:

- **leves + zöldség = leveszöldség**; jelentése: leveskészítéshez használható **zöldség**.

6. Alkoss az alábbi szópárokból két különböző összetett szót!

labda, játék: _____

cukor, répa: _____

kerítés, deszka: _____

olaj, lámpa: _____

víz, kereszt: _____

bogár, szem: _____

7. Válaszd szét a minta alapján az alábbi összetett szavakat összetevőikre! Vigyázat! A szavak között van egy *kakukktojás* is (és ez nem a kakukktojás szó!), van egy olyan szó, amely nem összetett! Ez a szó „szétvágható” két értelmes szóra, de nem azokból alkottuk!

kakukktojás	kakukk	tojás
tengerpart		
fakerítés		
vándorbot		
tengerész		
almafa		
iskolatáska		

8. Miért nevezzük kakukktojásnak azt a dolgot, ami nem illik a többi közé? Meséld el, a madárnak melyik szokására utaltunk ! Segítségül: olvasd el Herman Otto *A kakukk* című írását!

9. A kakukk szó hangutánzó szó, melyet az énekes madár sajátos kiáltása nyomán alkottak. A kakukk tehát: *kakukkol*.

Olvasd el, milyen néven nevezik a madarat más nyelvekben!

Latinul cuculus, görögül kükkosz, angolul cuckoo, németül Kuckuck, franciául coucou, olaszul cuccù, spanyolul cuclillo, oroszul kukuska, lengyelül kukutka.

10. Milyen nevet adnál hangutánzó szóval a felsorolt állatoknak? Írd le! ló; disznó; szamár; macska; pulyka; tyúk; bány; tehén

---

---

11. Folytasd!

A kakukk → *kakukkol.*

A disznó →

A kutya →

A macska →

A bárány →

Az egér →

A szamár →

A tyúk →

A ló →

Az elefánt →

Az oroszlán →

A farkas →

A kakas →

A majom →

A béka →

A csibe →

A kígyó →

A bagoly →

A medve →

A varjú →

A darázs →

A légy →

A veréb →

A galamb →

12. Ha többet akarsz tudni a madarak és az állatok hangjának népi értelmezéseiről, olvasd el Herman Ottó *A madár szava értelmezve* című írását a *Néprajz* rovatban!